

NETUDGAVEN

(<http://netudgaven.dk>)

/ 13. december 2015

Adventskalender: at bede fuglene om tilgivelse - en mailkorrespondance

af Mikkel Andersen(<http://netudgaven.dk/author/mikkelandersen/>)

The screenshot shows a Gmail inbox with the following email entries:

From	Subject	Date
Andreas Vermehren Holm	Hej Mikkel, Jeg er netop hjemvendt fra Norge. Gik det godt til Lyse nætter? J...	Sep 1
Mikkel Andersen	Kære Andreas Klokkeren 02:14. Det er den 22. september og jeg burde have svaret...	Sep 22
Andreas Vermehren Holm	Det gjorde godt at høre fra dig igen, sandelig. Tænk, at du har en datter? De...	Sep 22
Mikkel Andersen	Så mødes vi i Valdemarsgade, kan du næste onsdag om formiddagen? Jeg vedhæfte...	Sep 23
Andreas Vermehren Holm	Hej Mikkel, Jeg kan ikke onsdag, desværre, for jeg skal til Oslo og læse. Æv...	Sep 24
Mikkel Andersen	Kære Andreas. Jeg håber det gik/går godt i Oslo? Tidspunktet for artikel-seri...	Sep 30
Andreas Vermehren Holm	Hej Mikkel, Ah, det var som en drøm i Oslo. Min bedste oplæsning til dato. Og...	Oct 3

Del 3 *Netudgavens Mikkel Andersen boede engang i forfatter og forlægger Andreas Vermehrens lejlighed på Frederiksberg. Det har nu 7 år senere givet anledning til denne dybdegående litterære mailkorrespondance om skrift, sprog og historie. Det norske*

dagblad Klassekampen har netop sat Andreas' Antropocæn Kreatur på en liste over de bedste bøger i 2015. I del 3 kan du læse klassekampens anmeldelse, samt den poetologiske tekst om Frans af Assisi – som er publiceret i tidsskriftet Ny Jord.

26. juli, kl. 08:48

Det kunne være virkelig hyggeligt med kaffe på Vesterbro. Jeg skriver, når jeg er tilbage i København!

Det er pudsigt, at du nævner Damon Albarns tekster. "Everyday Robots" har været et soundtrack for mig i lang tid. Der er noget i de tekster, der får mig til at tænke over, hvad det er for en tid vi lever i. Noget Damon Albarn har et godt blik for.

Jeg har kredset om denne mail i nogle dage. Det er noget, der er svært at nærme sig i spørgsmålet, og jeg tror, at jeg må præcisere mit spørgsmål, for jeg er ikke optaget af diskussionen om det autobiografiske i litteraturen. Slet ikke. Jeg er enig med dig og synes, din mail er god læsning for netop dét synspunkt. Dét, som jeg tænker på, og ser i flere værker, handler mere om en anden forventning til, hvad en tekst er. At værker stiller nye, grundlæggende spørgsmål om, hvorfor de er tekst. I den forbindelse kan jeg virkelig godt lide, at du siger, at du ser det som civil ulydighed ikke at være synlig i de ekspressive medier. Og det leder mig hen til det. Når jeg tænker på, at teksterne synes at have rettet blikket ud i verden, og ikke indad, så tænker jeg på dét fælles, at de tre bøger (*Antropocæn kreatur*, *De danskes øer* og *Inden for revet*) synes at hente sit stof ude i verden – på rejsen måske, som når – netop – Damon Albarn rejser til Afrika? Det, som jeg tænker på, er nok ideen om litteraturen som en mere organisk skrift, et mere organisk stof. Ikke stentavler. Når jeg

læser *Antropocæn kreatur*, slår det mig, at det er den æstetiske undersøgelse, at din skrift forbinder sig og vil forbinde sig, nærmest tegnløst, med verden. Den vil være til. Jeg holder særligt af den her passage:

“man kan tabe dagbogen i skoven vokse som et usynligt spindelvæv nede i jorden vokse i en træstub og vokse i store knipper på jorden nær døde begravede rødder levende og døde stammer i skovene og i parkerne og i haverne at vende en håndfuld fugtige visne blade en nedfalden rådden gren hvide gullige og grå og brunlige spindelvævsagtige net trækker sig sammen til tykkere strenge og forgrener sig fint i jorden en overflade bare et glimt”

Det er denne forbundethed, som jeg tænker på. Det er vel en forpligtigelse på verden?

Jeg skal i øvrigt også huske at spørge ind til dit forlag; der er noget med de udgivelser, som kommer fra Virkelig, der er enormt interessante. Ville det være at blande tingene sammen?

KH

31. juli, kl. 14:13

Hej Mikkel,

Forlagsarbejdet, formgivning, at give plads til andre, sørge for og tage vare på andres arbejde og bringe det frem, vil jeg meget gerne se som en del af min egen praksis. Jeg tror, jeg nærer en

grundlæggende tro på, at andres arbejde går forud for mit eget, helt konkret. Eller, jeg vil gerne arbejde på den måde. Det er altid den anden, der siger det – er det ikke sådan?

Jeg kan godt lide din optakt til spørgsmålet om forbundetheden og forpligtigelsen – der er noget, det er sandt, det tror jeg også: En orms vrikken er lige så vigtig som likvideringen af en præsident.

”Alle er valgt”, som Agnes Martin skriver i det *Uforstyrrede sind*, ”også planter og dyr”. Det kan få en til at ønske sig mindre. Ikke mindre for at tugte sig selv eller være ulykkelig, men mindre netop for at gøre plads til andre.

Jeg skrev, forleden, og jeg skriver i disse dage, om Frans af Assisi, jeg har læst en del om ham, igen, på det sidste og prøver at beskrive, hvorfor eller hvad jeg ser i det ... først og fremmest hans egne tekster. Det er fint med ham, fordi han tror ikke på ord. Ordene er ikke troværdige for ham. Dvs. ordene har noget med verden at gøre, for ham. Han vil sige, lig Haneke, vi snakker og snakker, men vi kommunikerer ikke ... Han vil kommunikere.

[...]

Ille bra: House//Of//Foundation bringer naturen inn i lesningen.

Folkevennlig avantgarde

Når forfattere, filosofer og vitenskapsfolk har skrevet om natur i vestlig tradisjon, har naturen ofte blitt gjort til objekt, i form av naturidylliseringer, abstraksjoner eller misantropi. De vestlige språkene skaper lett forkjærte motssetninger mellom «innenfor» og «utenfor», «for» og «mot», «form» og «innhold», mens virkeligheten alltid beveger seg gjennom ytterpunkter, suveren som en elv og porøs som et jordskred.

Slike bilder melder seg når jeg leser den danske debutanten Andreas Vermehren Holms debutbok «Antropocæn Kreatur». Han debuterer like godt i Norge på Moss-forlaget House//Of//Foundation, og moteordet i tittelen «antropocæn» er nok mer filosofisk enn geologisk og biologisk fundert (begrepet angir en geologisk epoke der jordkloeden preges av menneskelige aktiviteter).

På lomma har jeg tatt med meg en annen bok inn i lesningen, Jørn H. Sværens «Vi er tiggere». Bokomslaget er frittstående (nær sagt frittgående) eggegal kartong med dype innbrett, det vil si ikke limt til den stiftede svarte kartongen. Boka består 13 tekstsider, de fleste med én enkelt setning innskrevet. En poetisert fortelling ligger vedlagt som innsett, et slags kontrapunkt til «den radikale forenklingen» (sic) som utgivelsen påberoper seg. Dette innbyr til en leserytme som blir en del av mitt sansesapparat, som leserom mer enn -tid. Særlig prosalitteratur er i vår kultur ofte en form for tideløkkurranse («page-turner»), mens Sværens dikt søker rommets frihet og sannhetens hvile: «språket er fattig/ kjærlighet er gift/vi er tiggere». Finnes det noe større budskap under dagens humanitære katastrofer?

Med et slikt leserblikk er det jeg oppsøker Vermehren Holms forfatterdebut. Jeg

Debutanten skriver kjempende setninger som strømmer over i hverandre.

LITTERATURHUS: House of Foundation huser Audiatur bokhandel, visningsrom, kontorer m.m. FOTO: TOM HENNING BRATLIE

DIKT

Andreas Vermehren Holm
Antropocæn kreatur
House of Foundation 2016, 40 sider

registrerer en essayets poesistrøm med mange filosofiske og litterære forelegg. Debutanten skriver kjempende setninger som ikke strander trygt ved et punktum, men strømmer over i hverandre, mer som klippers bølger enn stream of consciousness. Det ene tekstlige løpet handler om hvorvidt mennesket vil vedkjenne seg historien, og det andre er en problematisering av språket vi bruker: «ordene er nogen vi kaller oss selv månen har intet med det ord at gøre livet er på planeten dyr har intet med det ord at gøre dyr er noget vi kalder os selv hver gang vi sier menneske».

Dette er et profetisk skrift om menneskets ensomhet og «volden forråelsen» (sic) som tiltar med de menneskeskapte naturedeggelsene. «Jeg har lyst til at tage mit eget liv», skriver forfatterfortelleren på de første sidene når han ser hvordan mennesker

oppfører seg, men han skriver da heller, skraker «til folk i bilene jeg råbte og skrek etter bilene men ingen stoppede folk kørte forbi». Ordene snubler, men uttrykker desperasjonen og fortvilelsen på en virkningsfull måte. På de siste sidene anropes minnet om de greske mytene, håpefullt, «for uten Herkules er intet menneske frit». Her synes jeg forfatteren blir drømmende uklar, og mytebruket kunne vært bedre motivert. Dyr- og monsterbilder fra gamle bøker følger ellers det intense og bevegende tekstforløpet som påminner om hvilken skjønhetens mangfold mennesket er i ferd med å gjøre til slagmark.

Den litterære offentligheten kan i denne sammenheng lignes med en svar og grådig fabrikktråler som grøber til seg sårbart liv og enestående mikrokosmoser. Forfatteren som H//O//F og Jørn H. Sværens Englands Forlag strømmer oksygen til andedammen. Andreas Vermehren Holms poetiske essay gir bud om et høyt reflektert forfatterskap, men så er da også forfatteren utgitt av noen dristige kulturoperatører, med Audiatur bokhandel, Møllebyen litteraturfestival og et tverrkunstnerisk dagnadsarbeid i sin (Øst) fold.

Tenk at stasjonsbyen Moss skulle få æren av å huse en folkevennlig skandinavisk avantgarde a gett. Ille bra.

Freddy Fjellheim
bokmagsnett@klassekampen.no

(<http://netudgaven.dk/wp-content/uploads/2015/12/anmeldelse-page-001-e1449993300702.jpg>) Det norske dagblad

Klassekampen (<http://www.klassekampen.no>) har netop opstillet Andreas Vermehren Holms Antropocæn Kreatur på en liste over årets bedste bøger. Antropocæn Kreatur er udgivet på det norske forlag H//O//F – [Anmeldelsen kan læses](#)

[her\(http://netudgaven.dk/wp-content/uploads/2015/12/anmeldelse.pdf\)](http://netudgaven.dk/wp-content/uploads/2015/12/anmeldelse.pdf).

*

Livsform for Frans af Assisi

af Andreas Vermehren Holm

Frans af Assisi (1182-1226) var en nøjsomhedsplante født og opvokset som købmandssøn. Han ønskede sig mindre og mere ydmyg over for sine medmennesker og over for andre arter, og han ville omfavne dette ønske med en regel. Reglen skulle være en livsform for den skulle være uadskillelig fra hans egen krop og det liv, han førte. Nøjsomheden var et billede, et religiøst drømmebillede, på den verden, han gerne ville se for sig, men frem for alt var den et ideal, hvor hensynet til og forestillingen om andre livsformer gik forud for alt andet. Frans af Assisis skriftlige arbejder og dele af den mytologi som er spundet op omkring ham, opfordrer til en tænkning og en praksis, der er både posthumanistisk og postantropocentrisk, men også postsekulær.

MIN FORTID VAR EN OND FLOD

Frans af Assisis biografi bærer præg af, at den i hovedtræk er skrevet af andre. Fælles for alle fortællingerne ligger et menneskes totale brud med sit samfund, dets sprog og dets normer. Historien om en, der ville råde bod og gøre om. En, der fik blik for sig selv og sin egen effekt i verden med alt, hvad det indebar af vaner og forbrug. En, der fortrød og ville tage konsekvenserne. Men hvad vil det sige at henvende sig til fårekylingerne, til fuglene og til jorden som om jorden var en anden, en forælder eller en søskende, så det at smide affald fra

sig, plastikaffald tankeløst fra sig, en glasflaske eller et cigaretskod, svarer til at overdænge den anden med gift. Hvis cigaretskoddet er giftigt, hvis glasflasken knuses og plastikaffaldet ... Hvad er en voldshandling, hvis tanken om den anden er større end forestillingen om en selv, uden undtagelse, uanset hvad? Hvad er en voldshandling, hvis man ikke véd, hvor affaldet ender? Frans søgte nedad gennem samfundet.

FØR VAR DER INGEN VIRKELIGHED

Frans af Assisis første biograf, Thomas af Celano, fik allerede to år efter Frans' død til opgave at skrive hans biografi. Celano, der forholdsvist tidligt havde sluttet sig til mindrebrødrene, skildrer Frans som en levemand i sine unge år, en poetisk, lidenskabelig, stolt og ambitiøs købmandssøn, der blev opdraget af sine forældre i materiel velstand og med materiel velstand som en værdi i sig selv. »Han overgik alle sine venner i letsindighed,« skriver Celano. »Han var gruppens anfører, beundret af alle for sine fine klæder, ... en god sanger,« men han var også »venlig, behagelig og imødekommende« og det beskrives flere steder, hvordan han med stor alvor bevidnede den hungersnød som hærgede egnen. Pietro Bernardone, Frans' far, er flere steder beskrevet som en handelsmand domineret af et grundlæggende »instinkt for fortjeneste«, »en mester i at svindle«, »altid interesseret i at styrke sin position«, »hovmodig og slesk på samme tid«, »illoyal«, »brutal«. Ligesom rigdommen og arbejdet i familiens virksomhed satte sit præg på Frans, er det beskrevet, hvordan han fra en tidlig alder var besat af ridderidealet og fortællinger om heltedåd i krig. Da nabostriden mellem Perugia og Assisi på ny blussede op i 1202, meldte Frans sig med drømmen om ære og berømmelse til kavaleriet, eliten af byens militære styrker. Efter et langtrukket slag ved Collestrado tabte

Assisi. Og så fulgte den massakre Celano betegner som *non modica strages*, umulig at beskrive. Øjenvidnet Bonafazio giver et billede: »Uigenkendelige er kroppene på slagmarken, med lemlæstede og knuste lemmer. Hænder og fødder er kappet af, indvoldene flået ud af kroppen, og i ansigtet gaber to huller ... « Enkelte af Assisis soldater med høj rang blev taget til fange, heriblandt Francesco Bernardone. Han tilbragte et år i fangenskab før han blev løskøbt af sin far. Frans var på det tidspunkt så svækket af sygdom at der var tvivl om, hvorvidt han ville overleve. I 1205 havde han efterhånden genvundet sit helbred og valgte at slutte sig til den sagnomspundne greve, Gautier de Brienne, for at kæmpe i den pavelige hær i Apulia. Han håbede stadig på at blive slået til ridder. Men Frans gjorde på sin færd til Apulia holdt ved kirken i Sabinus og historien går, at han dér, knælende ved alteret som en soldat på vej i krig, blev bedt om at vende hjem til Assisi. Gautier de Brienne blev dræbt i et slag ikke lang tid efter, mens Frans vendte hjem til sin fødeegn, skamfuld måske og på sin vis ulydig over for de normer og idealer, som han med sin livsførelse hidtil havde omfavnet. Han havde fulgt sin fars ønsker både i forretningslivet og med begæret efter riddertitlen. Han havde levet som barn af en nyrig familie, i et vækstmiljø med rigelige ressourcer som frembragte et ugæstfrit og ensformigt samfund, hvor de stærkeste trivedes på bekostning af de svage, men med denne bemærkelsesværdige og stilfærdige måde at vende om på, blev kimen lagt til noget andet, noget langsomt og svært.

ORDENE FORSVANDT FOR ØJNENE AF HAM

I udkanten af Assisi lå et af de utallige lazaretter, som dengang fandtes i Europa og overalt i Italien. Dokumenter fra Assisis arkiver vidner om den afsky og eksklusion, som blev udvist over

for de spedalske og om, hvordan de i praksis blev behandlet. Stødte man som civil borger på en spedalsk, skulle man melde vedkommende til myndighederne, hvorefter den sygdomsramte blev brutalt fjernet fra sit hjem og ført til lazarettet. En af byen ansat præst ville her byde den nyankomne velkommen til den tilværelse der ventede, men denne velkomst var i praksis et begravelsesritual. Præsten sprinklede den spedalske med vievand, fremførte riten og overgav den spedalske til Gud. Herefter måtte vedkommende kun forlade lazarettet, hvis han overholdt følgende betingelser: Den spedalske måtte altid bære en lang, genkendelig tunika, bære handsker og være i besiddelse af en rangle for at kunne advare folk om sin tilstedeværelse. Den spedalske havde forbud mod at tale til folk og hvis vedkommende blev adspurgt om noget måtte han kun svare, hvis han vendte ansigtet bort. Den spedalske var forment adgang til kirker og kapeller, madsteder og markedspladser.

Frans red på vejen til Foligno, da han mødte en spedalsk midt på vejen. Han vendte brat om og red tilbage, en slags refleksbevægelse, men stoppede op, hoppede af hesten, gik over til den spedalske, gav ham alle sine penge, sin kostbare kappe og kyssede ham på hænderne. Den spedalske gengældte hans venlighed, »gav ham fredskysset,« steg op på hesten og red af sted. Tolkningen af dette møde har i mange sammenhænge været klar: Den spedalske var Kristus selv. Og oplevelsen er blevet kædet sammen med Jesu udsagn om, at alt, hvad I har gjort mod selv den ringeste af mine brødre, har I også gjort mod mig.

I teksten *Testamente* giver Frans sin egen beskrivelse af, hvilken forvandling han dengang undergik: »Da jeg var i synden, tålte jeg ikke at se spedalske. Og Herren selv førte mig ind blandt dem, og jeg gjorde barmhjertighedsgerninger mod dem. Og da jeg gik bort

fra dem, blev det som før havde været uudholdeligt, vendt til glæde for mig.« Næsten, vennerne, de religiøse handlinger, verdens skønhed forekom ikke uvirkelige efter, at denne berøring mellem krop og Gud havde fundet sted. Tværtimod, først da blev disse ting helt virkelige. Før var de halvvejs drømme. Berøringen, helt konkret, blev for Frans det virkelige sakramente.

Efter nogle få dage opsøgte Frans de spedalske på lazarettet uden for Assisi, hilste venligt på dem, gav dem hver en guldmønt og kyssede deres hænder. Fra da af begyndte han at pleje dem ved at vaske deres sår og deres tøj. Han ville være »alles tjener« og først og fremmest gøre sig nyttig for de mennesker, som ikke var en del af det menneskelige fællesskab, de udstødte og navnløse. Frans var, efter mødet på vej til Foligno, ikke længere i stand til at adskille sig selv fra det, han så. Han måtte leve som om selve oplevelsen af verden, synet, hørelsen, sansningen overhovedet, også indebar en repræsentation af dens fremtid, en medskyld. Han kunne ikke længere gå forbi. Han gjorde det umuligt for sig selv ikke at hjælpe idet han nægtede at adskille sig selv fra de omgivelser, han repræsenterede. Han ville gøre det muligt at gribe ind, komme nærmere. Han ville praktisere det, han troede på og han ville absolut kunne tro på det, han praktiserede. Celano beskriver et sted, hvordan »hele hans væsen« med tiden og i kraft af barmhjertighedsarbejdet »blev forvandlet til bøn«. Han kropsliggjorde det, han bad for og gav med sit eksempel et billede af verden, en slags ønskehandling eller drømmetro.

Men ligesom vi ikke må forveksle Frans af Assisis liv med de ord, han levede efter, er det strengt nødvendigt at skelne mellem hans livsform i praksis og de fortællinger, metaforer og symboler hans livsførelse som mindrebroder gennem tiden har givet anledning til. Thomas af Celano giver i 1228 en symbolsk udlægning af

Frans af Assisis verdensopfattelse. Det samme gør Johannes Jørgensen i 1907. En sådan udlægning med vægt på det symbolske indebærer, at Frans oplevede verden ud fra evangeliet og evangeliets ord på en sådan måde, at fænomenerne og elementerne for ham var sekundære. Som om fænomenerne fulgte evangeliets ord og i en vis forstand bekræftede dem. Inden for den forståelsesramme er det meningsfuldt at hævde, at Frans så Kristus i den spedalske på vejen til Foligno og således steg af hesten ikke for at hjælpe den sårede krop, men for at møde Herren. I dag er det vigtigt at sige noget andet: Den spedalske var ikke et symbol, men en skabning af kød og blod. I dag er det vigtigt at sige, at det netop var symbolerne »spedalsk«, »tigger« og »fredløs«, der faldt bort. Betegnelsens strukturelle vold mistede sit tag i Frans og gjorde det muligt for ham at gøre noget andet end sprogbrugen og samfundsnormen i det hele taget lagde op til. Det er den strenghed over for sproget, læsningen og udlægningen, som ligger til grund for Frans af Assisis »Du skal ikke tolke.«

NÅR DET IKKE LÆNGERE ER NOK AT SIGE KATASTROFE

»Dem, der kun ønsker at kende ordene, er dræbt af bogstaverne.« At bede var det modsatte, kinetisk, at åbne sig i sollyset en morgen som en blomst åbner sig for senere at lukke sammen og blive ét med natten. Kilderne fortæller, at ofte når Frans bad, udstødte han fryderåb, han brølede, og endte i en ensformig lyd ligesom en dues kurren. Han sagde, »Jeg har fundet al min lykke i én eneste ting.« For Frans var bønnens rum også et brølested og det at bede var mere end ord. Enhver handling i verden, barmhjertig eller ubarmhjertig, var et billede på det, der kommer. Og mens han bad foran krucifikset i San Damiano, ved udgangen af 1205, modtog Frans selv en bøn og en befaling: »Gå og reparer

mit hus.« Dette tog han helt bogstaveligt og begyndte at genopbygge og restaurere de faldefærdige bedehuse og kirker i områderne omkring Assisi. Kort efter gennemlevede han en bitter og voldsom konflikt med sin far, som kaldte byrådet sammen. Pietro Bernardone var ærgerlig over sønnens udvikling, udgifterne i forbindelse med genopbygningsprojekterne og den manglende interesse for en anpart i familieforetaget. Det var skik og brug, at byrådet tog sig af den slags familiefejder, men Frans ankede sagen til biskoppen. Han havde på det tidspunkt allerede bestemt sig for at vie sit liv til Gud og stod således under biskoppens beskyttelse. Ved en offentlig samling beskylder faren sin søn for at stjæle, hvorefter denne klæder sig af, giver manden sit tøj og sine ting tilbage, undsiger sig familienavnet og ethvert tilhørsforhold i øvrigt.

Kirken var ved Frans' fødsel i besiddelse af mere end halvdelen af områderne omkring Assisi og fattigdomsidealet var hverken velset eller almindeligt blandt gejstlige. Man skelnede på den tid skarpt mellem *maggiori* og *minori* og kirkens folk tilhørte ikke samfundets laveste klasse. Alt, hvad man kaldte »mindre«, var også mindre værd, men Frans havde oplevet, hvordan ordene og symbolerne var faldet bort; hvordan familienavne, navneord og sproget i det hele taget ikke var dækkende. Han troede ikke længere på ord. Han døbte sin orden »fratres minores« for disse munke skulle kropsliggøre det »mindste« i samfundet og give det plads. Disse munke skulle ikke tro på ord, hvis ordene ikke var værd at tro på. Det »mindste« var ikke nødvendigvis det mindst værdifulde. Mindrebrødrene baserede deres ordensgrundlag på erfaringen af dette tæppefald, Foligno-erfaringen: Ordet må ikke skygge for verden og aldrig træde i stedet for fænomenerne, »bogstaverne« må »ikke dræbe«. Mindrebrødrenes praksis skulle på alle niveauer udtrykke, hvor i hierarkiet de havde valgt at

placere sig selv og hvilken rolle de tilskrev sproget. Der ligger i ordvalget »bror« og »søster« om solsorten, græshoppen og grisen, om træet, planterne og himmellegemerne, en benhård politik, som ikke tolererer nogen form for tingsliggørelse af det levende og som igen og igen giver anledning til en potentiel omvæltning af de etablerede normer.

Frans reducerede sig selv til en skabning på lige fod med alle andre skabninger, bror, søster. Han søgte nedad gennem samfundet for at opnå lighed med de mest udsatte. Han formindskede sprogets rolle for at skærpe opmærksomheden og for igen at kunne tage ordene i brug.

KONCEPTUEL IDIOTI

Enhver af de oprindelige mindrebrødre måtte undsige sig enhver form for ejendom for at leve som tigger og tjener. De placerede sig frivilligt på samfundets nederste trin med alt, hvad det indebar af konkrete ydmygelser, hån og fornædrelse. De ville være mere som jord. De ville være mere som det, der var gået forud for dem. De ville tættere på det, der gjorde livet muligt. »Jorden bliver ikke ydmyget, skamfuld eller nedværdiget, når mennesker går på den.« Og de gode ting, der sker, og de dårlige ting, der sker, »besætter ikke noget hjerte.« Hvis det var forbudt at tigge, måtte de leve som fredløse. Hvis deres arbejdskraft ikke var ønsket, måtte de gå et andet sted hen. Mindrebrødrene måtte på sin vis aflære sig verden. De måtte gøre sig dumme i den forstand, at de, når de så en »spedalsk« eller en »tigger« for sig, ikke uden videre også måtte se en udstødt eller en illegal. De måtte hver især gøre sig mindre end, hvad de almindeligvis havde været, hvis de ville indsætte rum i den verden, hvori de før havde optaget så afgørende et rum. Og de måtte bede om hjælp, hvis de ville

udtrykke afhængighed.

»Jeg arbejdede med hænderne og jeg vil arbejde. Og jeg vil fast og bestemt at alle brødre skal arbejde med et hæderligt erhverv. Dem som ikke kan noget, skal lære, ikke af begær efter at få løn for arbejdet, men for eksemplets skyld og for at bortjage lediggang. Og når vi ikke får løn for vort arbejde, så lad os søge tilflugt ved Herrens bord og tigge om almisser ved dørene.«

Enhver livsform giver tegn, tegn er livsprocesser og hverken planter, dyr eller mennesker kan udelukkes fra den kommunikation, der foregår. Men menneskene kan lære sig selv at se bort fra visse tegn, visse livsprocesser, sårbarhed og udsathed. Menneskene har lært sig selv ikke at se. »Deres viden blænder dem.« Og det er erkendelsen af dette forhold, som giver anledning til beskrivelsen af »enfoldighedens vej«, hvorpå mindrebrødrene med, Frans' egne ord, skulle vandre som »nye tåber« i verden. Frans af Assisis konceptuelle idioti, hans performative underdanig- og afhængighed, var en poetik: Det er ikke meningsfuldt at adskille ord og handling, viden og krop. Ens livsførelse kan udgøre en viden i sig selv, uadskillelig fra den livsform, man udgør. I planteriget kan næringsfattige levesteder frembringe små oaser, hvor mange forskellige plantearter kan vokse, blomstre og sætte frø i hundreder af år uden at en enkelt art træder frem som den stærkeste og sætter de andre ud af spillet. Mennesker adskiller sig ikke fra andre arter ved at være moralske eller på anden vis mystiske skabninger, men ved at stå for et langt større økologisk fodaftryk. Mindrebrødrene ville ikke optage plads, de ville ikke konkurrere og bruge albuerne eller ordene til at opretholde og styrke de sociale hierarkier. De ville være som nøjsomhedsplanterne og kultiverede et næringsfattigt ideal, hvor det lidt, der var, blev værdsat.

SMAG DIT ÅNDEDRÆT

Fra nu af delte Frans sin tid mellem plejen af de spedalske på lazaretterne i Assisis omegn og arbejdet med genopbyggelsen af tre kirker: San Damiano, San Pietro della Spina og Santa Maria degli Angeli. Han gik klædt i en eneboers kutte og bar træsko på fødderne, men skærpede efterhånden udtrykket, tog skoene af, skiftede bæltet ud med et reb og lagde staven fra sig.

»Hvis vi havde haft ejendom, måtte vi have våben for at forsvare os.«

»Ejendom er kilden til alle vanskeligheder og konflikter som rejser hindringer for næstekærligheden. Det er derfor vi ikke vil eje nogen ting, intet.«

En anonym kilde fra Perugia tegner et råt billede af mindrebrødrenes tidlige år: »De blev forfulgt af deres slægtninge, mens andre lo af dem eller hånede dem fordi de kastede alt, hvad de ejede fra sig, for derefter at gå fra dør til dør og bede om almisser.« De havde fået et dårligt ry i Assisi fordi byen havde mistet flere af deres mest lovende unge mænd til dette fællesskab; heriblandt den lærde rigmandssøn Bernado di Quintavalle, juristen Pietro de Catanio, præsten Silvestro og ridderen Angelo de Ugone, som alle var blandt de første tolv.

»Deres fremtoning vidnede om, hvor de opbevarede deres rigdom.«

Mindrebrødrenes oprindelige fattigdomsideal og deres afkald på enhver form for besiddelse rummer ingen verdensforsagelse, men derimod en civilisationstænkning, hvori det legemlige arbejde

står som midtpunkt og har den højeste værdi. Ordensbrødrene arbejdede, hvor de kom frem. I afkaldet på ejendom lå også et brugsønske eller en brugsfilosofi: Ønsket om at modsætte sig den misbrug af det legemlige arbejde og retten til misbrug, der siden oldtidens Rom var blevet koblet til ejendomsretten og som stadig var det gældende udgangspunkt. Iværksættelsen af arbejdskraft, hvor levende kroppe, mennesker, planter og dyr, blev udpint ved berøring.

Frans ville med mindrebrødrene demonstrere et fællesskab med omdrejningspunkt omkring en radikal adskillelse af brug og misbrug. Et fællesskab med udgangspunkt i en forestilling om, at ens egen livsførelse altid allerede er indlejret i andre liv og den måde, de lever og kan leve på. De gav med ejendomsretten afkald på retten til at misbruge. De gjorde det for at kunne tage tingene i brug. Og til forskel fra den monistiske og kanoniske form for ordensliv, som på det tidspunkt byggede på henholdsvis Benedikt af Nursias regel og Augustins regel, var mindrebrødrene ikke bundet til et løfte om at bo et fast sted. De slog sig ned som et broderskab i samfundet, prædikede i byer og bygder, frie til at rejse derhen, hvor behovene var størst.

I 1210 stadfæstede pave Innocens III deres regel, hvilket modvirkede mistænkeliggørelsen af broderskabet. På trods af officiel indlemmelse i det kanoniserede ordensliv, står mindrebrødrene for en fundamental anden opfattelse end den gængse fortælling om menneskegartneren, der er sat på jorden som forvalter af Guds skaberværk, frie til at disciplinere det omkringværende efter behag. Frans af Assisi opfattede sig selv som en del af værket, et stykke natur på lige fod med alt andet, og det er i denne opfattelse, hans store taknemmelighed oprinder. En skabning blandt andre skabninger, evig i og med overhovedet

at have været til, betinget af andre livsformer, i gæld. Eksistens er ikke blot grundlaget for at opnå goder, sande eller falske, men et gode, et under, i sig selv. Enebærbuskens liv og egetræets. Et under er ikke givet ud af ingenting, men et resultat af utallige gensidige afhængighedsforhold. Ethvert under er evolutionært. Således kærlighed, omsorg, nøjsomhed. Evolutionære kræfter med en direkte effekt i verden. Denne viden var værd at vende sig efter og følge: Med al magt forsøge at gøre sårbarhed og udsathed ligeså værdig og værdifuld for andre mennesker, som den var blevet for ham.

Mindrebrødrene skulle anstrenge sig blot for at leve.

FATTIGDOMSPRIVILEGIET

»Mennesket trænger til varme og stilhed, men det udsættes for iskold larm.«

Det materielle stof kan i planterne kun løftes op imod tyngdekraften ved hjælp af solenergien, indfanget af det grønne i bladene og virkende i plantesaften.

Tyngden og døden generobrer gradvis men ubønhørligt den plante, som er blevet berøvet lyset og »selv døden er afhængig af lys, hvis den skal blive til liv.« Lyset, det planetariske lys, også lyset fra livsformerne hver især, cellernes lys, er kernen i Frans af Assisis natursyn.

Fattigdomsprivilegiet er ikke et personligt privilegium.

»Personen i mennesket er noget som er ulykkeligt, som fryser og som skynder sig at søge lys og varme.«

De mennesker, hvis person er varmt indhyllet i social hensynsfuldhed, eller blot i forventning derom, ved ingenting om dette.

Mindrebrødrenes første og mest afgørende opgave var at skabe grobund for et miljø, hvor den ret eller det værd, som Frans sansede i enhver skabning, ikke skulle være afhængig af magten. Han ville gøre næstekærligheden operativ, give den virkelig mening.

DER ER INTET AF MIT I ALT DETTE

Palmesøndag, 18. marts 1212, tog Frans imod Klara, Chiara di Offreducio, i sit broderskab. Det er med indlemmelsen af Klara i mindrebrødrenes orden, at den for første gang fremstår komplet. Men efterhånden som ordenen voksede – ved kapitlet i 1221 mødte omtrent 5000 brødre op – blev idealerne for livsførelsen i vid udstrækning normaliseret. Da Frans i løbet af efteråret 1220 vendte hjem fra missionsvirksomhed i Det Hellige Land, var afgørende beslutninger blevet taget for at strømline organisationen og brødrenes vilkår. Fattigdomsønsket var blevet omformuleret, kravene lempet, de enkle og oprindelige formuleringer var blevet omskrevet, så de var lettere at fortolke, modificere og efterkomme. Der var blevet oprettet et officin i Bologna og adskillige mindre studier rundt omkring i landet, hvor munke kunne leve med det mest fornødne og desuden studere. Frans reagerede voldsomt på disse tiltag idet han betragtede dem som et direkte brud på mindrebrødrenes livsform og oprindelige ønsker.

En gruppe brødre konfronterer ordensstifteren og beder ham give en leveregel, som ikke er for streng – en form, som de kan følge til

punkt og prikke. Og de presser ham, de vil forhandle, (det fortælles i *Speculum perfectionis*) og erklærer, at hvis de ikke kan overholde den regel, han udformer, så vil de heller ikke binde sig til den. Frans giver, hans virke taget i betragtning, det eneste mulige svar, da han siger: »Der er intet af mit i dette.« Det er ikke op til ham. Den, der ikke vil binde sig, kan gå. Hvis man forsøgsvist giver nøjsomhedsplanterne gødning, begynder de at tage plads fra hinanden. Gødning er godt på kornmarkerne og i urtehaven, hvor det gavner de voksesterke afgrøder, men det er meget skadeligt i naturen, hvor de artsrige samfund af nøjsomhedsplanter på eng, hede og græsland, klit og mose forarmes, når de største får gødning og begynder at tage fra de mindste. Det var denne udvikling, dette skred, Frans for alt i verden ville sætte sig imod. Ordenens udbredelse og omfang behøvede ikke at være nogen ulykke, hvis blot alle dens medlemmer var underkastet alle dens medlemmer – ikke således at den enkelte var underkastet flertallets dom, men således at alle, hver især som enkeltpersoner, måtte pådrage sig den enkelte forbrydelse eller synd, lige meget i hvilken person denne overtrædelse var kommet til udtryk.

Stefan af Bourbon skildrer Frans af Assisis møde med en kristen menighed i Lombardiet og giver et billede af, hvad ordet »mindre« i praksis indebar, hvilken kreativitet og omvæltning det kunne give anledning til. Frans blev adspurgt af en pietistisk kristen, hvorledes man bør forholde sig til en præsts undervisning, hans prædiken og de sakramenter han forvalter, hvis man kan bevise, at han lever i synd og ikke lever op til de løfter, han har afgivet. I stedet for at svare, går Frans direkte hen til den pågældende præst, lægger sig på knæ foran ham i alles påsyn og siger: »Jeg ved ikke om dine hænder er tilsvinede sådan som den anden hævder. Uanset hvad så ved jeg at selvom det er

sandt, formindsker det ikke på nogen måde kraften og virkningen af Guds sakramenter. Derfor vil jeg kysse dine hænder af respekt for den gerning, de forvalter og af respekt for Ham, som gav dig fuldmagt og autoritet hertil.« Frans udfærdigede i samarbejde med Broder Leo og Bonizo, en tidligere jurist fra universitet i Bologna, en ny regel, som så vidt muligt skulle formidle mindrebrødrenes oprindelige livsform til fremtidens generationer.

NØDEN KENDER INGEN LOV

»Ingen skal *prior*, alle skal kaldes *mindre*.«

Mindrebrødrene levede ikke det liv, som var muligt, men muliggjorde, ved ulydighed først og fremmest, et andet liv, en anden livsform.

»Du skal sige bror.«

»Du skal sige søster.«

De trådte med deres velsignelser af andre arter, fugle og fisk, planter og svampe, ud af det menneskelige fællesskab for at gøre det større, for at indsætte rum og udvide det. Enhver velsignelse indebar også en ændring i opfattelsen af det pågældende væsen: at dræbe et velsignet væsen er mord.

Man kan læse de oprindelige mindrebrødres livsførelse som en livsform i et evolutionært perspektiv, hvor den plads, de efterlod, når de hver især gav afkald på deres rigdom eller blot deres ejendele, og det rum de indsatte, når de drog omsorg for dem, som var endnu mindre, var et led i udviklingen og

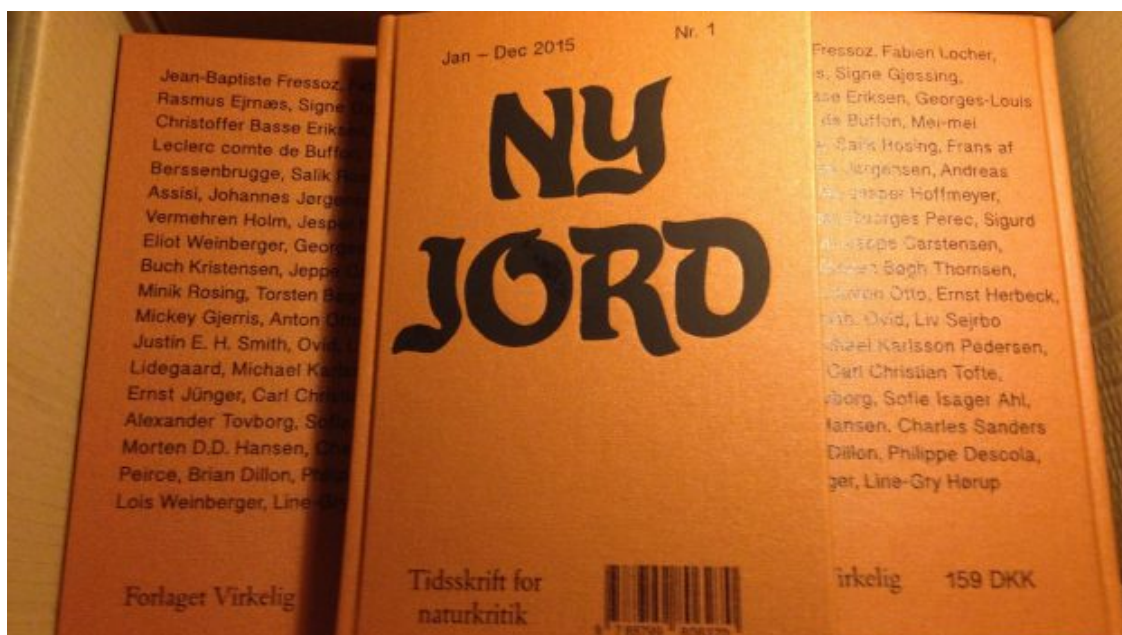
udviklingslæren. De handlede i forhold til et økosystem under pres, hvor skabningen og den sårbarhed og afhængighed, som ligger til grund for ethvert levende væsen var under angreb.

Der er intet uværdigt i det at bede om hjælp, men det er svært at bede om hjælp, når man har brug for det. Og der er intet uværdigt i det at vende om, men det er besværligt og hvad skal man følge, hvis man ikke vil frem i verden ... hvis man ikke vil fylde og ikke vil fratage ... hvis man ikke vil være uafhængig ... hvis man ikke kan se nogen værdi i at være uafhængig ... hvis man ikke har nok i sig selv og aldrig vil have.

»Dem, der kom for at tage imod denne leveregel, gav alt, hvad de ejede til de fattige. Og de havde nok med en dragt, som var lappet indeni og udenpå, med bælte og bukser. Og vi ville ikke have mere.«

*

(trykt i tidsskriftet *Ny Jord*)

[\(\[http://netudgaven.dk/wp-content/uploads/2015/12/11124173_1045004528884304_3623562649884016534_o.jpg\]\(http://netudgaven.dk/wp-content/uploads/2015/12/11124173_1045004528884304_3623562649884016534_o.jpg\)\)](http://netudgaven.dk/wp-content/uploads/2015/12/11124173_1045004528884304_3623562649884016534_o.jpg)

[LÆS del 1](http://netudgaven.dk/2015/11/adventskalender-at-bede-fuglene-om-tilgivelse-en-mailkorrespondance/)(<http://netudgaven.dk/2015/11/adventskalender-at-bede-fuglene-om-tilgivelse-en-mailkorrespondance/>)

[LÆS del 2](http://netudgaven.dk/2015/12/adventskalender-at-bede-fuglene-om-tilgivelse-en-mailkorrespondance-2/)(<http://netudgaven.dk/2015/12/adventskalender-at-bede-fuglene-om-tilgivelse-en-mailkorrespondance-2/>)

[LÆS del 4](http://netudgaven.dk/2015/12/adventskalender-at-bede-fuglene-om-tilgivelse-en-mailkorrespondance-4/)(<http://netudgaven.dk/2015/12/adventskalender-at-bede-fuglene-om-tilgivelse-en-mailkorrespondance-4/>)

Netudgaven anvender Cookies. Ved at bruge Netudgaven samtykker du til brugen af cookies. [Læs mere](http://netudgaven.dk/cookies/)(<http://netudgaven.dk/cookies/>) [ok, forstået](#)(#)

(#)